

Első évi folyam.

23. szám.

Junius 4. 1865.

Pünkösdi királyság.

— Történeti elbeszélés. —

Ollo kir. példából

Magyarország multjában nem egy időpontra akadunk, mely a történelemben mint óriás kérdőjel áll szemünk előtt, időpontra, melyben a korona, nép, egyiránt kérdésben forogtak. Csak az a szívós szervezet, mely Szt. István álladalmát jellemzi és a hatalmas Isten akarata, mely nem engedé elveszni e hazát, mentették meg a koronát s népet egyformán a bukástól.

E nagyszerű, s mégis szeszélyes napokból kívánunk egy epizodot elbeszélésünkben felmutatni.

I.

Az 1305-dik év egyik hideg, ködös novemberi napján a magyar s osztrák határszél Füschemend nevű városkája felé két lovag ügetett kifáradt paripákon, kísérve pár száz lépésnyi távolban egy nagy társzekértől, mely elébe erős stajer lovak va-

lának fogva, s melynek zászlós jelvénye kereskedői szekeret ismertet meg benne.

A napot a köd miatt már hetek óta nem látták, s a lovagló férfiak öltözete fagyos zúzmarás volt;

az idősebb, mintegy harmincöt éves, marcona kinézésű férfi nem is titkolja el abbeli boszuságát, hogy fényesfekete szakálla s bajusza kéreggő fagyva reszeli homályos mellvasát, míg nagy fekete szemei könnyeznek a nedves légtől, s hajfürtjei, melyek rezes sisakja alól prémes köpenyére omlanak, jég-

„A kalmár átvette a kulacsot.” (Rajz. Jankó.)

csapokkint zörögve verődnek össze. — Az ifjabbik, alig huszonhat éves ifju, sokkal békülékenyebb, nem zúgolódik, inkább nevetgél, s bizonyos exaltációtól van megszállva; egyszerű polgároltözete, nyirott feje, simára borotvált arca a

hátul dőcögő társzekér tulajdonosát sejtetik benne; finom, szőke haja apró göndören tapad fehér homlokára, mely alatt lelkes kék szemek égnek; arca a hidegtől-e, vagy valami belső lángtól kipirult, ajkai körül örökös, örvendő mosoly ül.

Már sötétedni kezdett, s az ifju nyugtalanul tekintett körül.

— Merre lehetünk Raimond lovag? Ebben az átkozott ködben nem bírom magamat tájékozni.

— Csak menjünk, kegyelmes ur, egyenest az uton. Ne félj semmit, mig engem látsz. Én ismerem ezt a környéket jól, én ismerem egész Magyarországot, én Raimond vagyok.

— Messze lehet még a határ?

— Egy órai ügetés uram.

— Otter kalmár, Otter kalmár jó lovag.

— Tehát Otter kalmár, egy kis óra mulva a vámnál vagyunk.

— Jó, jó vitéz lovag. Tehát ügessünk és folytasd elbeszéléseidet. Nekem tudnom kell az ország viszonyait, tudnom legkisebb körülményig. Oh igen, tudni akarom.

— Azok tehát, az ország viszonyai, meglehetősen furesán állanak. Mint már említém, az utolsó Árpád kimultával beláthatatlan bonyodalmak özönte kezdetét Szt. István országában. Az olygarchák pártokra szakadtak; van jelenleg Magyarhonban két fő párt: a nemzeti és a pápai, ez ismét elszakad három alpártra, a karlisták, wenceliánusok és ottóistákra; ezek közül a karlisták szétválnak az Omodé Máté és István kalocsai érsek pártjára, és a budai gróf Werner Lászlóéra, ki jelenleg Olmützben Wencel király foglya; a wenceliánusok most meg vannak zavarodva, mivel a koronát Wencel király Ottó bajor királynak adta át, a mint te is jól tudod, Otter kalmár.

— Igen, igen, s e párt most hihetőleg Ottó részére állandó.

— Meglehet hogy igen, meglehet hogy nem, ezt voltaképen senki sem tudhatja; mert a wenceliánusok ismét eloszlanak Csák Máté, Németújvári Henrik, s Benedek veszprémi püspök pártjára; végre megmarad Apor László uram, erdélyi vajda, és egy sereg nemzeti püspök mint ottóista, s ezek úgy látszik, még együtt állanak.

— Ezek szerint azt véled, hogy Ottó királynak sok bajába fog kerülni, mig az országot uralma alá vetheti.

— Valóban, igen sok bajába. Igen tapintatosan kellend neki bannia kivált Csák uram, Apor uram, Németújvári uram, a püspök uramék, a budai bíró Peterman uram, választó polgár Herrman Márkus uram, városi ügyész Márton mester uram, és még

egy sereg más urammal és uramékkal, mert különben elvész talizmánjának varázsa — a korona birtoka. Mert ez köti most e hirneves nagy urakat leginkább Ottóhoz, hogy a koronát bírja. Ajánlom is neki, hogy addig, mig csak teljesen övé nem leend az ország, egy percre se ereszsze ki kezéből a koronát Ottó király.

— Ugy teend, becsületemre fogadom.

— S hü szolgáját, Raimondot.

Az ifju hevesen nyujtotta ki kezét, s megrázta a lovag jobbját.

Szóttalanul ügettek tovább, s Füschemend tornyai már látszóttak, a ködön átsötételve. A nap végsugarai sehogy sem bírnak erőt venni a homályon, s mély, siri esendben volt a táj, csak a lovak fáradt dőbögése, s a társzekér dőcögő nyikorgása hallatszott.

Az országot mellett nem messze egy kis házikó látszott, e mellett örház és nehéz vasláncos sorompó. Az örház előtt lándsás, sisakos katona járkált, mig egy kis távolban töle, mozdulatlanul az országuttra szögezett szemekkel állott a vámtiszt, hosszú szörzubbonyban, bőrkötéssel dereka körül, fővegén a magyar álladalom címerével.

Ez volt a határőr, s a határvámszedő a magyar státusok részéről.

Néhány perc mulva odaértek utasaink, mig a társzekér, s lovas kísérői csak lassan cammogtak a fagyos uton utánuk.

— Jó estét vámos! — kiáltott az ifju előre ugratva, — nemde ez a magyar határszél?

— Nem értem, mit beszélsz, — válaszolt amaz latinul, — én saracenus vagyok, Róbert Károly híve, a legátus érsek embere.

— És én Otter nürenbergi kalmár vagyok, épen ő nagysága, az esztergami érsek-legátus számára viszek római palástot, s egyebet.

— Ugy? nos, majd meglátjuk. Szigoru parancsom van mindent jól keresztül kutatni, miután Otto király készül álutakon Magyarhonba, magánál rejtven a szent koronát.

— Ottó király? Ah ha! még arra várhattok jó ember. Még mindig Prágában dőzsöl, s azt hiszi, hogy kezében a hatalom.

— Azt hiszi? majd meglátjuk, lehet, hogy már ki is esett belőle.

E végszavak, úgy látszott, az ifjura különös benyomással voltak.

Nyugtalanul ugratott társzekeréhez, csak egyet pillantott rá, s csaknem leszédült lováról. Halál sápadtság s biborszín egymást váltották fel arcán, ajkairól eltűnt a mosoly, szemei villogtak.

Raimond némán kísérte szemeivel, s odafordult hozzá.

— Otter kalmár, ugy-e a kulacsot keresik szemeid, melyben az érseknek rajnai mustabort viszesz? Na, majd én elfutok érte.

— Nem, nem, majd én!

— Légy csendesesen, — sugá neki most a lovag, — különben veszve vagyunk. A vámszedő igen vizsga. — Itt látszik, — folytatá fenhangon, — hogy a szijak leszakadoztak. Talán ti vagytok a hibásak, himpellér gaz nép, de ha meglelem a drága bort, s hiányt látok benne, e kardommal vagdosam le füleiteket.

E szavakkal elvágatott azon az uton, melyen jöttek.

A kalmár nyugalmat színlelt, s lováról leszállt.

— Át vagyok fázva, — mondá, — szivesen bemennék a házba, míg csatlósaimmal a társzerkeret átnézeted, jó vámos. Nincs semmi csempészárum. Megjutalmazlak.

— Oh szivesen uram, — felelt a vámos örömmel, — látom, hogy becsületes ember vagy.

Az ifju bement a vámházba, s midőn egyedül látta magát, hirtelen térdre borult, s csendesesen imádkozott, remegve kulcsolván össze kezeit.

Igen drága bort vihet kulacsában Otter kalmár.

Ezalatt a lovag vágatott vissza, félig lehajolva lováról s hiúzként vizsgálva az utat.

— Ördög és pokol s minden égiháború . . . , morgá folytonosan, — ez átkozott ömen rád nézve Otter kalmár; nem tudom, nem vagy-e nyugtalan hegyeid közt Apor László uram, nem dobog-e szived hevesebben most, mint máskor? Vészben van az ország, ha a kulacsot elvesztettük millió átok és boszorkahad! így felülni — de meg kell lennem, ha életembe kerül is

És vágatott a lovag előre, mint vészangyal. Kivont kardját erősen markolva hordozá a légben, mintha ismeretlen szörnyet akarna megölni; fekete köpenyét a feltámadt esti szél lobogtatja, fáradt paripája habzik, s a tajték fészélyokban hull a fagyos földre. Már eltűntek Fischamend tornyai, már leszállt a ködös est sötét leple a földre, s a

lovag még mindig vágat, s fenszóval beszél Istennek, emberrel és a láthatatlan lelkekkel.

Az éj beállt, vak sötétség borította a tájat. A vámház előtt áll utrakészen a társzerker, előtte a csatlósok. Hideg szél fú, mely a ködöt elüzte, nagy fekete felhők röpködnek át az égbolton, s a csillagok csak itt-ott pislognak elő. — A sorompó le van eresztve, mindenki belül van már Magyarországon, csak egy nincs — a kalmár elveszett kulacsa.

A kalmár pedig nehéz fohászokkal áll a szélben szemközt azon uttal, melyen jött, és könyök usznak szemeiben, a mint óra óra után telik, és a lovag nem érkezik vissza.

Egyszerre azonban egyhangu csattogás hallatszik, s nemsokára kibontakozik a vak éj sötétéből egy fáradt alak, hátán cipelve valamit. A lovag volt, kardja verte a fagyos földet, az csattogott úgy az éjben.

Csöndesen jött, halkkal érkezett a sorompóhoz.

— Te vagy Raimond?

— Én vagyok uram. A bort megleltem, de attól félek, *nem fogsz rajta sokat nyerni, mert pocsolóba esett, s így összekeveredett a bor az iszappal.*

A kalmár átvette a kulacsot, mely nagy volt, nyakába akasztá, s lelkesülten mondá.

— *Mig e kebelben sziv lesz, s mig e sziv enyim, nem választ el tőled e földön senki!* — S most föl Raimond! Induljunk uj hazámba, dicsőségére az Istennek és a honnak.

Szótlatlanul ült fel a lovag egyik csatlós lovára, s a kis csapat elügetett az éji sötétben Magyarországra felé.

— — — — —

Egy hónappal e jelenet után, dec. 6-án koronáztatott meg Székesfehérvárott Ottó király azon koronával, melyet kulacsában hozott magával, s melyet elég vészjóslón elvesztett utközben.

Meglátjuk, meg fogja-e fogadását tartani, mert szívre fogadott, s az ember szíve hánykódó tenger, bizonytalan járása.

(Folyt. köv.)

A magyar gőzhajó-társaság.

(Vége.)

Sokan voltak, kik midőn a magyar gőzhajótársulat alakult, azt kérdék az ügy mozzatától: hogy gondolnak arra a térre lépni, melyen egy hasonló vállalat már *megbukott*? A közönség csak azt látta, hogy *megszűnt*, és ez egyjelentésű volt előtte a

megbukással; pedig egészen máskint áll a dolog. Lucenbacher hajói — ez kétséget nem szenvedő tény, — husz percentet jövedelmeztek; tehát vállalata legjobb virágában volt, midőn egy vele üzleti összeköttetésben álló egyén ellen csőd üt-

vén ki, abból reá oly tetemes becsületbeli fizetési terhek hárultak, melyek leróhatásáért el kelle adni, tulajdonkép vissza kelle bocsátani hajóit az azokért még egészen ki nem elégített prágai hajógyárnoknak, Rustonnak. Ruston nem a közügynek akart szolgálatot tenni, nem egy hazai vállalatot akart megalapítani, hanem egyszerűen *nyerni* akart hajóin, s ezt neki vétkül nem róhatja fel senki; s hogy a bécsi gőzhajótársaság, (melynek nem annyira a hajókra, mint inkább a versenytársra volt étvágya), jóval többet igérvén a gőzösökért, mint azok valósággal értek, örömet átadta azokat: — ismét igen természetes.

Houchard ez időben a Ruston hajóin kapitánykodott, s bizonyossá levén a vállalat eladásáról, miután azt meg nem akadályoztathatta, egy részvényes társaságot akart egybegyűjteni s ez által alapíttatni meg egy *megvehetetlen* magyar gőzhajózási vállalatot. S azon nap, melyen a Ruston hajóiról a bécsi társaság a háromszinü lobogókat lehányta, a magyar társulat magva, a Houchard által öszehívott alapítók, már tanácskoztak az Angolkirálynőnél gróf Zichy Nándor elnöklete alatt, hogy miként lehetne a megszünt concurrentia helyére minél előbb és minél biztosabb alapokon újat teremteni.

Fontolóra véve minden körülményt, az látszott legokoszerübb eljárásnak, hogy minél szűkebb alapon, s egyelőre csak a személyszállítással kell megindulnia a társulatnak, és pedig csak a legbiztosabb forgalmu és jövedelmü részén, a derekán a Dunának. S így lön, hogy egy részvény 200 frtra, a társulat alaptökéje 400,000 frtra, neve „középdunai gőzhajótársulatra“—ra határozatott, fentartván a terjeszkedés jogát mind a tökére, mind a hajózás nemére és vonalára nézve, s két évi időt engedvén a részvényeseknek, mely alatt aláirt öszszegeiket befizethessék. Oly egészséges eszmék,

melyek azóta számos retortán mentek már keresztül, s a viták és ellenvetések tüzet kiállva, mindeütt életrevalóknak bizonyultak.

A dunapart néhány községe volt felszólítva csak az aláírásra, és pár hét alatt fedezve lett az egész öszseg, meg volt a 2000 részvényes, aláírva a 400,000 forint, sőt a mint biztos kutfőből értesülünk, ez már jóval meg is haladja e számot.

A közönség tehát oly meleg részvétellel karolta fel az ügyet, melyet a jelen mostoha időhöz képest alig lehetne várni. Most már csak az a kérdés: hogy fogják e buzgó pártolást az illetők hasznosítani? más szóval, úgy fog-e vezetettni e vállalat, hogy sikere és állandósága legyen?

Egész megnyugvással merjük az *igent* elmondani. Oly férfiak, milyeneket a legjobb tapintat e vállalat élére állított, előre is kezességet szolgáltatnak az eredményről. Az elnök *Bartal György*; neve is fényesen ragyog a hon egén, s ha a társulatra is oly szép jövő vár, minőt e névnek szánt az ország közvéleménye: úgy nincs okunk aggódni sorsa felett. Az alelnök *Hajós József*. E férfit csak ott lehet látni, a hol a sikert. Légvárak építői közt nem látta még őt senki. A hova csatlakozott, ott bizonyosan meg volt a realitás magva, s a mely intézetnek élére állott, ott ki is fejleszté e magot. Sikerhez szokott kezeinek ápoló munkája, kétségkívül fel fogja emelni a gőzhajótársulatot is. Annyival inkább, mert ott látjuk mellette a szilárd jellemü és ügyes pénzembert *Wahrmann* bankárt, alelnök társát; segédlete is, az igazgatóválasztmány tagjai általában oly közbecsülésben álló honfiak, kiknek mindegyikétől *csak* jót várhatunk.

Még egy fontos állomás betöltése van hátra, a vezénylő igazgatóé; de hiszszük, hogy a választmány tapintata erre is ki fogja tudni választani a legalkalmasabb férfit.

—i *Viktor*.

Uj-Yorkból Uj-Granadába.

(Folytatás.)

V.

Hátra van még, hogy röviden az *uj-granadai* köztársaságról is szoljunk, ha már oly hosszasan beszélünk a panamai vasutról, mely területén vonul át, s Panama városáról, mely nevezett köztársaság egyik legfontosabb kitötője és szabad kereskedelmi városa.

Uj-Granada, a dél-amerikai köztársaságok közt geographiailag legéjszakibb, s állására nézve öszszehasonlíthatlanul legfontosabb jelenleg. Fekvéését illetőleg, ez az egyenlítő és éjszaki szélesség

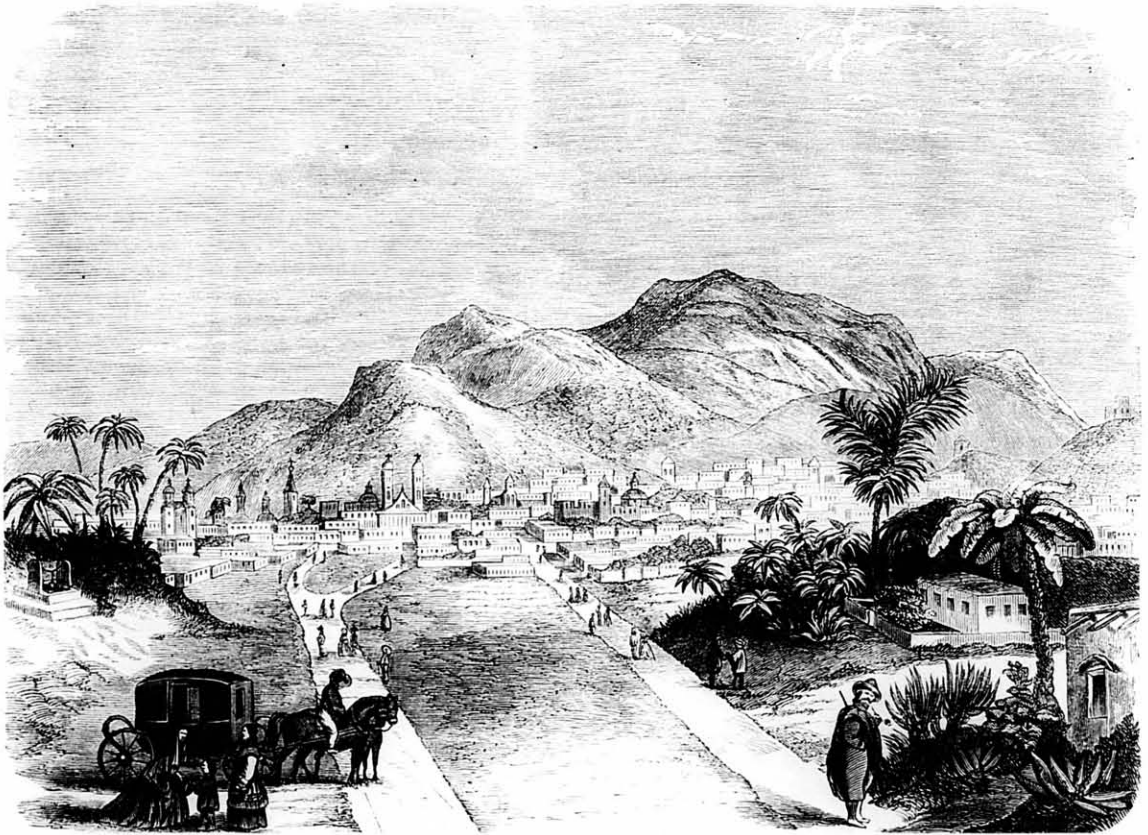
12-dik foka közé esik, 70—83° nyugoti hosszassággal, s területe közel 500,000 angol \square mfd. vagyis négyszernél nagyobb, mint a magyar korona öszszes birtokai. Éjszakról határát a Karib-tenger képezi; keletről Venezuela köztársaság; délkeletről braziliai Guiana; délről Ecuador-köztársaság; s nyugotról a Csendes-tenger. Nyugoti részein vonalnak át az itten már három külön lánca oszlott Andesek, s keleti vidékein léteznek azon nagy kiterjedésü Uanok, vagyis fensikok, melyek egész az Orinoco-folyamig kiterjedvén, a világ leggazda-

gabb legelőjének tartatnak, s melyeken jelenleg is sok százezer szarvasmarha és ló éli korlátlan puszta szabadságát.

A Uanok éghajlata egyáltalán egészséges, s a hévmerő 80° Fahrenheit egész éven át, s csak nagyon ritkán magasabb néhány fokkal az esős évszak ideje alatt, mely november elejétől april végéig tart. *) Az egész fensik az Orinoco mellékfolyói által öntöztek, s ezen mellékfolyók oly számosak, hogy az egész hat hónapig tartó száraz évszak alatt a növényzet életben tartatik, s nem perzseltek le a szárazság miatt, mint Mexikóban és

sikságok legnagyobb része rendkívül termékeny, s kevés munka és fáradság után mesés bőségben terem akármely égalji növényt. — Ezen túl a köztársaság területén számos nagy kiterjedésű és gyönyörű völgyek nyulnak el, melyek mindegyike egy vagy több jelentékeny és hajózható folyó által tartatik élénkségben.

A köztársaság éjszakkeleti—az Atlanti óceánra dülő — része mocsáros lapályokból, és egyáltalán oly alant fekvő területekből áll, melyek rendkívül egészségtelenek, s a külföldiek által „Sárgaláz területnek“ neveztetnek. Egészségtelen minőségök

Bogota, Granada fővárosa. (Eredeti után rajz. Haske.)

sok más amerikai tropikus országban.

Az országban szétfutó számos Cordillerák oldalain kisebb-nagyobb kiterjedésű sík térségek léteznek, melyek fekvésük magasságához képest az éghajlatok és termények minden ismert változottságát felmutatják, az örökös hóval borított sziklaktól egész a legforróbb övi növényéletig. Ezen

*) Felette különös természeti tünemény Granadában, hogy azon területen, mely a keleti és nyugoti Andesek közt létezik, két esős és két száraz évszak van ; s hogy az esős évszak mindig az equinoxialis idényeket előzi meg ; a száraz pedig a solstitiális napokban köszönt be, s mindegyik körülbelül 90 napig tart.

az egyedüli ok, mely eddigelé ezen különben rendkívül termékeny területeket nem hozta művelés alá, s a telepedést egészen kizárta.

Uj-Granada népessége az utolsó évtized alatt annyira szaporodott a panamai vasut létrejötte által, miként az jelenleg hivatalos kimutatások szerint igen közel áll 3 millióhoz ; ebből mintegy 1,700,000 fehér vagy fehér eredetű, s többnyire spanyol származású ; mintegy 150,000 televéri indus ; közel 100,000 televéri néger, s a maradék vegyesvérű, minden képzelhető vérvegyítékkel és színárnyalattal, melyek közt a mulattok és zam-bok mégis tulnyomó többséget képeznek.

A köztársaság politikailag 8 független, de azért szoros szövetségben levő államra oszlik, melyek a következők: Panama, Cauca, Candinamarca, Cogaca, Santander, Magdalena, Bolívar, Antioqui. Ezek közt legnépesebb Candinamarca-állam, közel 700,000 lakóval, s ezen államban van a szövetség fővárosa is. Legnéptelenebb Magdalena-állam, mely öszvesen csak 90,000 lakost számít.

A szövetség szorgalmi érdekeinek legfőbb tényezője a mezőgazdaság. Rizs, gyapot, kávé, dohány, kákáo, cukor és mindenféle tropikus gyümölcs bőségben természetű csaknem mindenütt; s a Cordillerákban kaucsuk, vanília, kömény, Copaiba balzsam, festőfa, ében, mahogany, és kínai vagy perui kéreg szintén nagy mennyiségben található; míg a fensíkokon az Indigo és Cochenille jó sikerrel természetű mindenütt. Magasabb s tehát mérsékeltbb éghajlatu területeken buza, s csaknem minden más kenyérnövény jól diszlik, különösen pedig a tengeri, mely csaknem minden művelés nélkül is jól fizet, s az ország egyik fő, belföldi fogyasztásra számított terményét képezi.

A föld, mint természetesen nem is lehet másként ily — a természetűtől oly dusan megáldott országban — felette közönyösen, és igen felületesen műveltetik, s a művelés alatti föld oly csekély része az egész ország területének, miként azok ugy tűnnek fel előttünk a nagy országban, mint a végtelen Óceánon az egyes apró szigetek.

Mint könnyen képzelhetni az ország gyártmányi ipara is felette jelentéktelen, s az alig is áll egyébből, mint durva pokrócok, függőágyak, edények és közönséges szivarokból a legalsóbb néposztály számára; az egyetlen kalapgyártás kivételével, mely csaknem mindenütt, Le Panama-államban kiválólag oly magas tökélyre jutott, hogy az itten készült szalma és pálmakalapok a florenciekkal bizvást kiállják a versenyt, s tartósságuk és szépségük miatt már is oly közelismerést vettek ki, hogy az egész művelt világon ismeretesek és közkedveltségben részesítettnek.

Helyén lesz itt megjegyezni, hogy Panamában egy közönséges, de azért esinos és tartós szalmakalap ára 6 dollár; egy szép kalapot azonban, minőt ottani urak szoktak viselni, 20 dolláron alól venni nem lehet; sőt ha az ember különösen finomat készített megrendelve, egy ilyen 50—60 dollárba is kerül. — Szivartárcákat oly szépen és oly ügyesen főnnak ugyanott az Agave Americana hájából, miként egy ily gondosan font szivartárcához csakis a legfinomabb brüsseli csipke hasonlítható, s mégis oly erősek és ruganyosak, hogy évekig lehet őket használni, s a mosást is kiállják, ha el-

piszkosodnak. Nem ritkaság Panamában az oly szivartárca, melynek ára 50 dollár, s ily példányra mindig elég vevő található.

Nemesb érekből arany, ezüst és platina jó leginkább elő, s noha nem felette nagy mennyiségben, mégis több mint elég az ország forgalmi közegét előállítani, mert évente néhány millió dollár értékben ki is szállítatik a fölösleg. Emerald és kőso szintén található az országban, de mint minden, mi a bányászatra vonatkozik, elhanyagolt helyzetben létezik, ugy ezen fontos bányák is eddigelé a legnyomorubb indusok kezei közt vannak. A békateknyő és igazgyöngy szintén a kiviteli tárgyak közé számítottak s mindkettőt meglehetősen mennyiségben halászták a Csendes-tenger öbleiben, különösen Panama mellett és a Taboga-sziget környékén. A köztársaság összes kivitele 1860-ban a következő volt:

Arany	5,000,000	dollár
Platinum, ezüst, emerald, . . .	1,000,000	"
Békateknyő és gyöngy	800,000	"
Dohány	3,500,000	"
Szalmakalapok	1,400,000	"
China-kéreg	600,000	"
Kávé	600,000	"
Nyersbörök	500,000	"
Festőfa és mahogany	500,000	"
Kákáo	200,000	"
Kaucsuk, ében, balzsam.	200,000	"
Anis, gyapot, rizs, tengeri, sat.	300,000	"
Cukor, pálinka, rhum	50,000	"
Pokrócok, függőágyak sak	50,000	"
Edények és csemegék	50,000	"
Különfélék	150,000	"

Összesen 14,850,000 dollár.

A köznevelést illetőleg az ország még igen hátra van, noha papiroson a kormány elég szabadellenen gondoskodott erről is. A törvény ugyanis minden községben egy szabad népiskolát rendelt el már régen, s ezen rendelet szerint több mint 800 elemi és 60 főtanodának kellene a köztársaságban állania; de tényleg az igen jól felszerelt egyetlen kívül alig van az egész országban eddigelé 50 iskola mindössze.

A köztársaság területén létező 47 nyomda nagyrésztben kiáltványokat és rendeleteket gyárt, melyek épen oly bőségben adnak ki és vonatnak vissza ottan is, mint egykor nálunk a Bach-időkben, azon különbséggel, hogy ottan senki se törődik velök. Hirlap az országban összesen 23 jelenik meg, melyek közül 5 naponként, a többi pedig hetenként. Ezekből egy napi és egy hetilap angol

nyelven adatik ki, míg egy 3-dik, mely Panamában jelenik meg 3-or hetenként, angol és spanyol nyelven szerkesztetik. A többi mind spanyol, s ezek nagyrészt helyi érdekek vitatásával foglalkoznak, s nagy részök hivatalos hirdetések, kiáltványok és törvénycikkek vagy rendeletek halmozásából áll.

A hírlapok nagy része úgy, mint az iskolák és közintézetek többsége a köztársaság fővárosában van összpontosítva. Ezen főváros *Bogota*, mely egyuttal Candinamarca állam fővárosa is, az északi szélesség $4^{\circ} 86' 6''$, s a nyugati hossz $74^{\circ} 10'$ alatt, mintegy 65 ezer lakossal, s a Csendes-tenger színe fölött 8656 láb magasra helyezve, egy gyönyörű fensíkon a candinamarca Cordillerák keleti lábainál fekszik. A város igen szép rendben van építve, többnyire egyenes, egymást négyszögben átszelő utcákkal, a házak csinosak s többnyire emeletesek. A gyönyörű két magas sugár toronnyal díszelő székesegyházon és érseki palotán kívül, nem kevesebb mint 23 templom létezik a városban, s ezek közt többféle szerzetes conventek. Az egyetem könyvtárral van ellátva, mely 32 ezer kötetet tartalmaz, többnyire régibb munkákat, mert a függetlenség létrehozása óta folytonos polgárháboru zaklatván az országot, a fölösleges pénz inkább löporra és golyóra költetett el, mint új könyvek vásárlására. A könyvtárban egy magyar munka is létezik, Irinyi József uti jegyzetei, de hogyan kerülhetett oda, senki sem tudta megmondani.

Az egyetemen kívül minden iskola, nyomda és kórház a lehető legroszabb és elhagyatottabb karban van, de a színház és bika-kör nagyszerű,

igen szép, s úgy látszik, nagy gonddal tartják azt fenn. Az érseki palotán túl, a presidens lakása, a kongressus épülete, a pénzverőház, és a Cabildo vagyis városház a legfeltűnőbb épületek, s nagyrésztben még mind a spanyol uralom alatt építettek az akkori alkirályok által; mióta a spanyol uralom megszűnt, s az ország magára hagyott, kevés építkezés történt, sőt sok azelőtt nagyszerű épület és hid úgy elhanyagoltatott, hogy jelenleg már csak romjaik láthatók.

Bogota a szövetséges köztársaság éjszaki területe közepén fekszik, úgy hogy a Csendes-tengerhez 800, s az Atlanti óceánhoz mintegy 650 angol mértföldre van. Ezen nagy távolság miatt azelőtt csaknem hozzáférhetlen volt, s épen ezért nagyon kevéssé ismert. De mióta a gőzhajózás jótékony szolgálatát kiterjesztette a világ minden félreeső zugába is, Bogota is közelebb jutott a polgárosodáshoz, s jelenleg naponként megyen gőzös Aspinwallból Carthagena kikötőbe, s onnét egy másik gőzös a Magdalena-folyón egész *Honda* nevű városkáig, honnét a mintegy 100 angol mfnyi utat egy nap alatt könnyen meg lehet tenni lóháton vagy öszvéren, s pedig igen feltűnő kényelem és tökéletes személyes biztosság mellett.

A Csendes-tenger felől, *Buenaventura* kikötőből szintén el lehet jutni Bogotába, de ezen ut egészen lóháton vagy öszvéren történik, s hozzá még a Cordillerákon kétszer át kell kelni, s így felette fáradságos és sokszor veszélyes is. Az egész kereskedés, a posta, s az utasok általán az előbb leirt utat használják a Magdalena-folyón.

(Vége következik.)

Xántus János.

A pesti kertészlányok.

— Fővárosi életkép. —

Ha utcáink tömkelegéből kifelé, a külvárosok végére sétálunk, figyelmünket önkénytelenül magukra vonják az itt buján zöldelő zöldséges kertek, melyekhez hasonlót hiába keresünk szép és áldott földü falvainkban.

Itt a szorgalom bámulatos művei előtt állunk. A hol hajdanában csak büzhödt mocsárok vagy futóhomok ékteleníté Pest határát, ott most az ipar dus adófizetőjévé tette a földet.

Az ország különböző vidékeiről hozzánk berándulók gyakran csodálkoznak azon, midőn télvíz idején a vendéglők éttermeiben fris zöldséget kapnak, vagy midőn már kora tavasszal látnak spárgát, uborkát, mikor ez vidéken jóformán még ki

sem bujt a földből. Ezt mind pesti kertészlányok hozzák létre.

Hogy vidéki olvasóink némi fogalmat nyerhessenek az itteni zöldséges kertekről, egy példát hozok fel. Egy ismerősünk, ki azelőtt teheneket tartott s e végből valahol kint a város határában 50 holdon termesztett mesterséges takarmányt, tehenesztével föl hagyván, földjét kertészeknek adta ki bérbe s ezek a még elkészítetlen földért azonnal 2000 pengő ftot fizettek egy évre, tehát holdjától 40 fto s e mellett nemcsak jól éltek, de annyira fölszedték magukat, hogy a bérlő család néhány év elteltével két házat építtethetett magának egyik külvárosunkban.

De látni kell az ilyen kerteket, hogy azok használatáról meggyőződhesünk. Az egyes kertrészek tömegtelen keskeny ágyra vannak felosztva s minden ágy mellett kideszkázott keskeny csatorna fut végig, (mert a homokos talajba belészikkadna a víz,) s ezeket a csatornákat a gémes vagy kerekcsatornából töltik meg s aztán innen locsolják a palántákat. A spinót és sóska itt egész télen át, a hótakaró alatt is tenyészik, mert ágyaikat szalmagyékényekkel terítik be a fagy ellen; s tél végén, midőn másutt még a melegágyak készítéséhez se látnak, itt már szorgalmasan elültetik a kövéren trágyázott melegágyba a zöldségeseget, s erről csak akkor borítják le a szalmagyékényt, ha az éltetőnap kisüt.

Sétáink közben gyakran meglepetve vettük észre, hogy a zöldséges kertben soha sem láthattunk üres ágyakat; később tudtuk meg, hogy ennek oka az, mert a mint egy kárfiolt, kalarábét, korai káposztát, salátafejlesztet sat. kivágnak, hogy piacra küldjék, helyére azonnal új csemetét ültetnek, s ez eljárásban az a haszon is lehet, hogy nyár

derekán a megnőtt zöldség árnyában a zsenge növény nincs annyira kitéve az eltikkadás vagy kiégésnek; de másrésről mily hangyszorgalom, a földnek mily gondos megmivelése kell ahhoz, hogy

az egyes táblák a folytonos termés mellett ki nem merüljenek!

Hanem mi itt nem annyira a pesti zöldséges kertről, mint inkább azok művelőiről akartunk szólni. — Ezek jobbadán német ajkúak voltak hajdanában, azonban örömmel jegyezhetjük meg, hogy most már köztük úgy, mint a tejárosok közt magyarok is vannak. A kertész, hogy a magas bért megfizethesse, egész családjával napestig dolgozik s még napszamosokat is fogad, kik a felső me-

gyékből ide levándorló tótokból kerülnek ki, s kik közül később nem egy válik maga is kertészszé, vagy tejárossá.

Vasárnap azonban megszűnik a munka, s ekkor a családfő felöltözik kékposztó, sokszor ezüstgombos ruhájába, s míg felesége a lányokkal külön csoportot képez, addig ő szomszédjaival látogat el a külvárosi templomokba, délután pedig vagy kuglizó helyre megy, vagy befogja egy lovát a könnyű eszéába, s az egész familiát kiviszi a „zöldbe,“ hol aztán összejönnek többen is, s míg a családfők gyeprre heverészve elő-

A pesti kertészledényok. (Lotz Károly rajza után.)

veszik a „cilindereket,“ azalatt a fiatalabb nép kintorna, vagy három szálból álló cigánybanda zenéje mellett táncol, örvend az életnek s feledi fáradságát, hogy másnap megújult erővel láthasson a dologhoz.

A pesti regatta.

— Junius 6-dikán. —

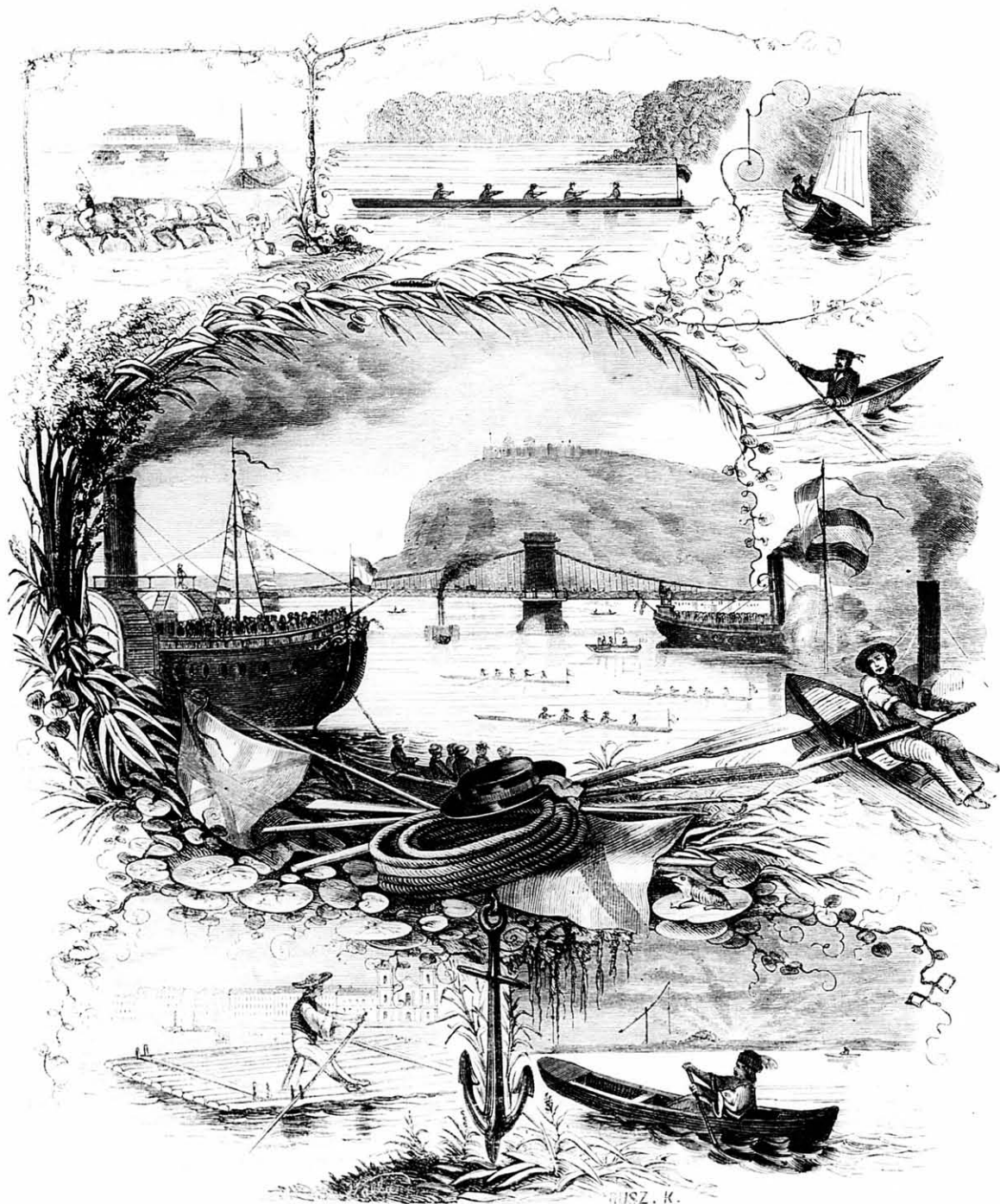
Vannak intézmények, melyeknek célja az első pillanatra csupán mulatságnak, szórakozásnak látszik, s melyekkel a reális irányu férfi sokáig nem

bir megbarátkozni, mert azokban csak pénz- és időfecsérlést pillant meg.

Ily intézménynek tekintették sokáig a löverse-

nyeket, ilyeneknek tekintik sokan az angol testgyakorlatokat, s ilyenül fogják némelyek még ezentul is tekinteni a regattákat, vagyis csolnak-

gyakorlatban csak az egyéni kitünési vágyat, és a csolnakversenyekben a kellemes, tejedelmi folyónkon szintén magától kínálkozó szórakozást tekint-

A pesti regatta és a dunai hajózás nevei (Rajz. Haske.)

versenyeket.

S valóban, ha a lóversenyekben magát a népmulattató futtatást s a pénzés és pénztelen gavalérok fogadásait, — a birkózásban s egyéb test-

jük : ez esetben magunk se tartunk sokat az efféle intézmények felől.

De az ilyes intézményeknek épen úgy, mint a pénznek, két oldala van : az egyik a kép, mely a

személyes hiúságnak felel meg, a másik az irás, mely a célt és értéket magyarázza előttünk. Ez utóbbi értelemben a lóversenyek célja a lónemesítés s ennek útján közvetve a nemzeti közvagyon emelése; a testgyakorlatoknak a test ereje, az önbizalom, a tetterő kifejtése — s mert ép testben épebb a lélek, — tehát egyuttal a szellem rugékonnyabbá tétele; s a csolnakversenyek valódi célja a hajózás emelése és ügyes hajósok képzése, s így az ipar egyik ágának, a közlekedési eszközök egyik fájának felvirágoztatása.

Mi legalább ily szempontból tekintjük a csolnakversenyek célját, ha azok fölött „nemes zászlót“ látunk lobogni.

Midőn a dunai gőzhajózás teremőjének, nagy Széchenyinknek egyik fia három év előtt a pesti csolnakázó társaságot megalapította, valószínűleg ily cél lebegett szeméi előtt, s hiszszük, hogy e célt el is érhetni, ha a társulat a multság medréből e nemesebb cél felé is kicsap s hatalmasan evez majd feléje.

Mert bárha már az is megnyugtató, hogy ifjuságunk egy részét szibarita-kéjelgés, test- és lélekölő tevéketlenség helyett önmagát edzeni látjuk; mégis mennyivel lélekemelőbb volna az eredmény, ha a csolnakázó tagok, mint társulat, azt is feladatukul tűznék ki, hogy jó és gyors evezősöket ne csak önmaguk, de az ex professo hajósok közt is minél nagyobb körben képezzenek, hogy így az életmentés s az életmentő csolnakok Dunánkon valahára életbelépjének. Ha oda törekednének, hogy a vén Iszter széles tükreán a vitorlás hajózást, ezen ló- és embererő-kimélést életbeléptessék, midőn a vitorlákat kezelni nemesak önmaguk tanulnak meg, de annak alkalmazását a kisebb-nagyobb teher- vagy személyszállító hajókra, a nép közé is bejuttatnák. S ha oda hatnának, hogy idővel nemesak a gyors evezésre, de a hazai hajóépítésre is tűzhetnének ki jutalmakat, miáltal Noé idejebeli esetlen bárkáink helyét szilárdul tákolt, könnyebb, ügyesebb mozgású és biztosabb hajók foglalnák el.

Jelenleg Pesten ez a harmadik csolnakverseny, s fönnebb kifejezett óhajásaink egynémelyikét abban máris teljesítve látjuk, mert azon 15 darab

arany, mely a révészek, molnárok és halászok versenyére van kitűzve, bizonyára odahat, hogy ezen hasznos foglalkozású embereket a versenyzési vágy által minél ügyesebbekké képezze; valamint egy másik verseny azon föltétele meg honi hajóépítési iparunk előmozdítására céloz, mely szerint a versenyző csolnakok csak honi készítmények lehetnek.

Az 1865-diki regatta emlékére készült képünk a dunai hajózás különböző s a csolnakdai tagok által is életbeléptetett újabb módjait állítja elénk; adja isten, hogy e hajózási módok is mielőbb tökéletesbüljenek hazánk javára!

A regatta eredményéről csak jövő számunkban az egyes versenyek megtörténte után szólhatunk, s így olvasóinkat addig is az újdonságaink élén olvasható programra utasítjuk.

Megjegyezhetjük még, hogy Pesten jelenleg már négy csolnakázó társulat létezik, melyeknek törzse a fiatal Széchenyi által alapított veresingesek; ezt a kékingesek társasága követé, mely azonban inge színtől megválva, szintén a verest vette át s most már csak fehér kalapja által különbözik amazoktól. A harmadik társaság barnainges, s a most alakult negyedik, mely csak jelenléte által emeli az ünnepélyt, leginkább városi hivatalnokokat számítván kebelében, a város színeit viseli: sárga inget veres szegélylyel, fehér nadrágot, kék nyakkendőt s veres övet hordván magán.

Az idei ünnepélyt nagy vendégeinken kívül különösen emeli még azon körülmény is, hogy a helybeli három társulaton kívül még a paksi és pozsonyi társulatok, sőt a dunagőzhajózási társaság is résztvesz a versenyekben.

Ez tudniillik egy kitűnő, „Kohinor“ nevű csolnakkal fog versenyezni, melynek evező-matrózai épen úgy, mint kormányosa, csupa gőzhajózási kapitányokból fognak állani. Ily küzdőkkel szemben kétszeresen nehéz lesz a győzelem, de épen ezért kétszeresen érdekes a verseny is.

A hamburgi csolnakázók társulata is képviselve van egyik tagja által, de az ezuttal csak néző szerepet játszik.

vide pag. 381, 387.

Az a ház Komáromban, melyben az én Móric öcsém született.

Vályné Jókai Esztertől.

(Folytatás.)

Még arra is emlékszem, mikor egyszer szülcink este névnapi mulatságon voltak, azalatt iszonyu földrengés támadt, minket négyünket — Móric

még akkor nem született — a Vörösné ifjasszony, kinek felügyeletére bíztak otthon nem létőkben szülcink, az ölébe szedett és odakuporodott velünk

egyik ajtó közé, hogyha a ház leomlanék is, mi ott mind az öten sértetlen megmaradnánk. Ott találtak bennünket ijedve haza futott szüléink. Sok kémény és fal ledőlt akkor, de annak az épületnek nem lett semmi baja. Ezt annak bizonyosságul hozom fel, mily széles volt az a rég épített fal.

Az a leghátulsó szoba lehetett hát gyaníthatólag a templom. Kertre néző rostélyzott ablakából látni engedte, ha a buzgó hivek a csapóutcai kis deszkabódén keresztül, a sűrű szőlőlugoson végig jöttek, s a kert ajtaját — mely különben zárva szokott lenni, — kinyithatták az érkezőknek, bebocsáthatták a buzgokodókat.

Mikor én ismertem azt a filagoriát, már akkor semmi sem emlékeztetett rá, hogy az valaha áhitatos keresztyének által cintermülj használtatott volna. Az egész kis bódé már akkor be volt ragasztva szinlapokkal — theátrum-cédulákkal, mint akkor neveztük — hanem volt benne egy alacsony tölgyfapad, faragott lábakkal, közepén egy piszkótaformára vágott hosszukás lyukkal, mint a faszámolyoknál szokás. Erős kéz lehetett, mely azt a padot annál fogva fel bírta emelni és odább vinni, mi gyermekek ketten is alig tudtuk helyéből elhuzni.

A mi édes anyánknak is volt egy olyan faragásu kisedes tölgyfa számolykája, aránylag szintén nehéz, és mégis, mikor a kis Móric járni tanult, s mi hóna alatt átvett kendőnél fogva vezettük, ő kezében azzal a nehéz számolykával próbálgatott óvatosan menni.

— *Lassan, okosan* — mondogatta menésközben, az volt a járni tanuló kis Móric jelszava, balagott *lassan, okosan*; — elébb tudott beszélni, mint járni.

Azonban, míg azon a hosszú folyosón végig haladt, többször leejtette kezéből a nehéz számolyt, de a nélkül nem akart menni, ha elvettük tőle, leült és sirva kérte az ő számolykáját s ígérte, hogy nem ejti el többet. De szüléink aggódtak, hogy valamelyikünk lábára találja ejteni; hogy ezt a bajt kikerüljük, a kis gyereknek is legyen a mit veszedelem nélkül hordhasson, átment édes apánk a szomszédban lakó asztaloshoz és csináltatott egy olyan nagyságu számolyt könnyű fából, a mit ha leejt is a kis gyermek, se a maga, se a vezetője lábát nem sújtja oly nagyon, mint az a nehéz tölgyfa-zsámoly.

De nem kellett ám Móriának, neki a súlyos kellett, ő azzal tanult járni *lassan, okosan*.

És csakugyan nem is lett se magának, se vezetőjének valami fájdalmas ütése a miatt. Átalában igen vigyázva tanult járni. Mikor már magában

szaladgált is, sokszor azt hittük, most mindjárt elesik, édes apánk aggódva kiáltott utána — ne szaladj kis fiam, elesel!

— *Nem esem ej, vidázot madamja* — felelt fűrgén vissza a kis futkározó. Ha elesett is, oly ügyesen bukott, tenyerkeit előre tartva, arra esett, fejét mindig úgy fenntartotta, nem emlékezem, hogy orrát bezuzta volna.

Ha nem volt is látható maradványa annak a hajdani templomnak, mely a monda szerint az a ház lett volna, melyben mi akkor laktunk, mikor Móric született, de nagyon valószínű. Azt pedig erősen hiszem *én* — ha más nem akarná is hinni — hogy abban a szobában, melyben Móric született, tartotta néhány buzgó protestáns minden-napi imáját, a kegyes és áhitatos öreg halász fennhangon rebegett ihletett imája után.

Abban a szobában még akkor is ott lebegett az a fohász, mely istent hívja segítségül minden dolgaiban, és hálákat ad még a szorongattatásokért is. Nem is hangozhatott el, mert a mi szüléink szintoly buzgón fenntartották istennel való társalkodásukat; az a ház akkor is olyan volt, mint egy templom, édes anyánk kerekas pergő rokkája mellett oly szépen énekelte szent Dávid zsoltárait és azt a szép dicséretet:

Istenre bízom magamat;
Magamban nem bízhatom.

Édes apánk is minden hivatalos foglalkozása előtt naponkint elővette a Szikszait és abból buzgón imádkozott, azt tartotta — gyakran hallottam tőle mondani — a ki az istentől eltávozik, az isten is eltávozik attól, imádkozott minden reggel ott-honn, abban a szobában közel volt az a mindenható isten, a ki lételt ad mindeneknek. Ily helyen született Jókai Mór.

Azt a házat, mikor mi elmentünk belőle, nem-sokára kiépítették a vármegyeutcára, végig szétverték a deszkakerítést, kivágták az ákácfaakat és igen csinos alházat építettek helyére.

Az czernyoleszáznegyvennyolcadiki szeptember tizenhetedikén dühöngött borzasztó tüzvész azt a házat is semmivé tette, mint számtalanokat Komáromban és csaknem minden vallásfelekezetiük templomait. — Az izraeliták imaháza is földig égett; — akkor annak a háznak erős falait — melyben Móric született — hamarjában deszkafödél alá vették a Mózes vallását követők, és mig alkalmasabb helyiséget készíthettek, addig ott imádták a Jehovát.

Családunk némely tagjait és a körülményeket, a kik, s a melyek közt született a kis Móric, jegy-

zem még fel, a mint eszembe jutnak, és az új házat, melyben Móric öcsém nevedekett.

Károly bátyám majd két évvel volt idősebb nálam, én pedig Móricnál éppen kilenc évvel. Én születtem 1816. február 16-án — nem fiatalítom magamat — Móric pedig született 1825. február 19-én. Lajos öcsém nálam két évvel volt ifjabb, erős, szép gyermek volt, mint később hallottam emlegetni. Édes anyánk testvérnénjének Konkoly Antalné kedves nénénknek volt két fia, Balázs, Kálmán, Károlynál is néhány évvel idősebbek; azok a gyallai iskolát kitanulván, hozzánk jöttek tanulmányaikat a komáromi iskolában folytatni. Édes anyáknak azt mondta akkor még életben levő édes anyja, hogy sok öt gyermekkel vesződni, elviszem én ezt a kis leányt, én sem unom el magamat, neked is kevesebb gondod lesz. Engem hát elvitt öreg anyám Banára, hanem aligha nem elevenebb voltam, mint áldott jó öreg anyám remélte, a ki már az apró gyermek-nyüzgéstől rég elszakott; én is, ha csak tehettem, kiszöktem játszani a béresnék leányai közé. Öreg anyám látva, hogy keresem a magamkoru pajtásokat, feladott az iskolába, játszom ott a többi gyermekekkel, oda hordtak naponkint engem ölben, el nem maradtam volna sokért az iskolából, igen jó rektorunk és nyájas rektorné asszonyunk volt. Most is kedves emlékem a banai iskola, papház és kert, az abban termett gyümölcs és virág, annak a sárga *kenyér-bél* virágnak most is szeretem a szagát, a mi ott a kertben, gondolom a méhek kedvéért, igen nagy mennyiségben tenyészett; felnőtt koromban *iskolabájáró virágnak* neveztem, és mai napig annak ismerik a körülöttem levők.

Lajos öcsém nem érte meg a két évet, igen hirtelen halt meg torokgyíkban. Édes anyánk nagyon elkeseredett, engem hazavitt, nehogy én meg a távolban találjak oly rögtön meghalni. Azonban én már a falusi iskolában játékközben megtanultam olvasni, hogy hát el ne feledjem, felküldtek Ungvári uram elibe, a kis leányok iskolájába, jártunk oda többen száznál. Ungvári uram ügyes tanító volt, még most is él, csak néhány év óta nyugdíjazta őt a komáromi hálás reformált gyülekezet, addig mindig tanította az apróbb leánykákat, — azoknak, kiket tanítósa kezdetén oktatót az ábécére, még az unokáit is.

Hét éves lehettem, mikor ismét egy kis fiuval szaporodott családunk. Édes anyánk meghalt fejlethetetlen kis fia nevére kereszteltette *Lajosnak*.

Mily örömet ringattam és mily boldog voltam, ha néha kis időre az ölembe adták, de örömöm rövid ideig tartott. Lajoska meghalt agyvizkórban. Szegény édes anyánk igen kétségbe volt esve, emlékezem rá, mint panaszkodott zokogva, hogy ő mily szerencsétlen anya.

Én sem tudtam feledni a kis mennyországba költözött angyalt, mindig emlegettem és ohajtoztam hozzá; de ohajtásaink nagyobbbrészt önzésből származnak, én is ohajtoztam volna játszani a kis Lajoskával, szerettem volna csókolgatni, hanem egy eset arra mutat, hogy szerettem volna azokban a jókban részesülni, mikben — akkori hitem szerint — a meghalt kis angyal-gyermekek részesülnek.

Édes apánk hozott három szép sárga barackot, első termését szigeti kertünk egy fájának; a komáromi szigetet azelőtt néhány évvel adták el gyümölcsös kerteknek, ott vettek a mi szüléink is két kertet, abba hozattak mindenféle nemes gyümölcsfákat, azoknak első terméséből mindegyikünknek kellett részesülni; elosztotta hát édes apánk a három barackot, egyet maga és édes anyánk, egyet Balázs és Kálmán, egyet Károly és én között. Mikor azt a nekem jutott finomizű félbarackot megettem, vágyva sóhajtoztam kis Lajos öcsém után: „Mily jó dolga lehet annak a *paradicsom kertében!* ott már sok barack terem; az már *régi kert!*“

Csaknem mindennap emlegettem a kis Lajoskát, míg egyszer iskolából hazamentemkor estenden azzal az örvendetes hírrel fogadott a Vörösne ifiasszony, hogy *íthom a kis Lajoska!*

Az a Vörösne régi meghitt eseléde volt édes anyáknak, még Károly bátyáknak volt dajkája, — természetesen száraz dajka — édes jó anyánk mind az ötünket maga szoptatott.

Házunktól nem ment el eselédleány máshova, csak férjhez, mindig volt tiz esztendő eselédünk, a ki kis korában került hozzáuk, ott nevedekett fel és többnyire tőlünk vitték férjhez; egyre emlékezem, a ki meghalt nálunk, pedig annak édes szülője ott lakott Komáromban, tisztességes kenyérsütő és áruló asszony volt, de azért a szegény beteg leány inkább nálunk akart lenni betegségében is; ebből kitünik, hogy a mi édes anyánk nemesak tulajdon szülött gyermekeinek és rokoninak, hanem a ki csak köréhez tartozott, hű ápolója volt.

Egy csoda gyermek.

Napjainkban ugyan nem ritkák az oly csoda-gyermekek, a kik négy-öt éves korukban a zongorán hangversenyeket adnak, hat éves korukban szivaroznak, hét éves korukban szerelemre gyulnak, nyolc éves korukban verseket irnak s kilenc éves korukban már oly életuntak, mint valami fiatal báró, a ki egész örökségét eltékozolta; — mi azonban ezeknél különb csodagyermeket mutatunk be az olvasónak.

Heinicken nevü professort és festészt 1721-ben Hamburgban neje egy ép és egészséges fiúcskával ajándékozta meg. A nevezett professor híres volt arról, hogy a gyermekeket nagyon könnyen tudja az ismeretekre tanítani, s így fia születésekor elhatározta, hogy azt már nyolc hónapos korában megtanítja beszélni. E végből a gyermek szemei elé tartotta az egyes tárgyakat s azon volt, hogy annak egész figyelmét e tárgyra fordítsa, s ha ez már jól szemügyre vette a tárgyat, akkor az apa annak nevét hangosan, élesen, s minden szótagját külön érthetően ejtette ki, s így aztán egyes tárgyról többre, később összetett tárgyakra s végre egész mondatokra is áttért, s így a gyermek nemcsak szavakat és mondatokat tudott kiejteni, de azok értelmét is tökéletesen felfogta.

A bibliai történetekből felolvasott töredékeket a gyermek tökéletesen utánmonlotta, s e mellett a földleírást, a görög és római történetet, s az európai uralkodó házak geneológiáját rövid idő alatt megtanulta, sőt három éves korában oly folyékonyan beszélt francziául és diákul, mint németül, de megjegyzendő, hogy még akkor is mindig édes anyja emlőin függött, igen egészséges volt, arca gyermekes, s testalkata nagyságára nézve fölülmulta akármelyik kortársát.

Ezen tudós gyermek híre annyira elterjedt, hogy a regensburgi birodalmi gyűlés megbizta a lübecki városi tanácsot, ez pedig utasítást adott az ottani gymnasium igazgatójának, miként vizsgálja

meg a kis Heinicken Keresztély Henriket s tegyen aztán erről hivatalos jelentést.

A vizsga 1724. január 2-dikán ment végbe s az igazgató jelentéséből kitűnt, hogy a kérdéses csecsemő bámulatos emlékező tehetséggel bir, minélfogva meghívták azt Kopenhágába, hol Dánia királya óhajtotta őt látni.

A gyermek anyjával utazott Kopenhágába s midőn a számos vendéggel megtelt terembe belépett, nemes magatartással állott meg a király előtt, s bár gyermekes arccal, de emberi méltósága önérzetében husz percig tartó latin beszédet mondott el; erre aztán a királyné s a hercegasszonyok előtt egy dicsőítő költeményt szavalt el francia nyelven, s minden hozzá intézett kérdésre határozottan, szellemdusan s minden zavar nélkül felelt. Magatartása kifogástalan, szelid gyermekhangja megható s kedvessége bájoló volt, s midőn a király termében általános lett az elragadtatás, a kimerült és megszemjázott szónok minden himezés nélkül anyja ölébe kapaszkodott s ott szopni kezdett.

S mert volt akárhány szürkehaju ur, a kin a szópoggyermek bizvást kifoghatott, azért most elkezdett az irigység mozogni, s a szegény professornéra ráfogtak mindenfélét, a többek közt azt is, hogy boszorkány, hogy az ördög szeretője, sőt gúnyverseket is készítettek ellene, min az anya annyira elbúslakodott, hogy gyermekét szükségesnek tapasztalta elválasztani, nehogy az anyatáj — ily kedélyállapotában — káros befolyást gyakoroljon egészségére. De a gyermek az elválasztással s más táplálékkal nem barátkozhatott meg: sirt, jajgatott, kiáltozott, szemlátomást fogyott, s öt heti szenvedés után öt éves korában, egészen kiaszva halt meg.

Heinicken maradékai még ma is élnek Drezdában.

Egy hét története.

— Junius 1. —

Holnap! ez most a jelszó, a mával és tegnapval mitsem törődünk. A társas élet és művész-világ oly történetei, melyeket más időkben, kivált a „holt idény“ heteiben, mohó örömmel üdvözöltünk volna, mint a sivatag vándormadarai egy-egy hűs gyep-lyetet, most szemünkbe is alig ötlenek. Kinek

volna kedve most hosszasan rajzolgatni az első császárfürdői balesélyt, (máj. 31-éről,) noha teli volt a „jókedv, báj és szépség rózsáival,“ kiket a női divatlapok lilaszin tudósítói mindig gondosan kikeresett cifra melléknevek társaságában szoktak bemutogatni? Kinek jutna eszébe megnézni a

pesti *oltáregylet* kiállítását a kegyesrendiek iskola-épületében, hol e napokban a hazai szegény templomoknak szánt annyi diszes egyházi készlet látható, vagy épen az *akademiái albumnak* a „Tigris“-ben közszemlére kitett arcképeit, e néhány száz „halhatatlant“, kiknek némelyike oly magasztos büszkeséggel néz alá, mintha legalább is egy „Kosmossal“ vagy „Novum organum“-mal boldogította volna az emberiséget, s pedig mindössze, rossz verseket s novellákat irt, s hozzá nagy képeket vágott? Ki törődnek a *műegylet* jelenlegi kiállításával is, habár ott egy ujonnan fölmerült hazai tehetség: *Litzenmayer Sándor* nagy történeti képe látható, melyen II. Endre királyunk szent leánya, a thüringeni *Erzsébet* van festve, midőn holttestét Marburgban II. Frigyes császár saját koronájával dícsőíti? Ki érne rá most hosszasan beszélni a nemzeti színház közelebbi francia újdonságával: a „*Szerelem-mámorosokkal*“, *Barriere* és *Thiboust* e zagyva quodlibetével, melyben a fájdalmas sohajok és üres élcek együtt röpdülnek a semiségbe, s igen szomorú képet adnak a mai francia vigjáték állapotáról, melynek fejedelme a *Barriere*-k és *Thiboust*-k közt bátran lehet: *Sardou Viktor*, mint „egyszemű király a világtalanok között.“ Most senki sem törődik mindezekkel, mint általában semmivel sem, a mi *volt* és *van*, hanem csak arra gondolunk, a mi *lesz*.

Nagyon élénk és vidám pezsgés uralkodik mindenfelé. Az utcaszögletek mindenféle színű falragaszai mintegy versenyezve hirdetik, hogy a jövő hét a ritka látványok és ünnepélyek zajos hete lesz. A szépen süttő nyári nap gyorsan érleli a kalászatokat, melyek maholnap „kévék“-be hajlanak, s velök együtt érnek a mi szép reményeink is, e háládatos akácfák, melyeket annyszor tövig levágtak, és mégis mindig újra hajtanak. — Mindenki készül most, s a nyári szellő a *váci-utcán* egy roppant nemzeti színű zászlót jókedvűleg lobogtat nyugat felé, mintegy figyelmeztetve az embereket, hogy onnan jő az ünnepélyek lelke. Ha kísétálunk a Dunapartra, a nagy folyam tükrén apró csónakokban vörös, kék és barna ingek tarkállanak mindenfelé, ezuttal hat-hét társaság készülvén a nagy vízi mérkőzésre. Ha kimegyünk a városligetbe, most nemcsak diszes uri fogatok és délceg paripán járó lovagok csoportjával találkozunk, hanem közbe-közbe lomha külsejű vas ször-

nyetegekkel, egy-egy lassan haladó géppel is, mely utját állja a mindig robogó társas- és bérkoscsiknak, s néha egész óránegyedig fentartja azokat, ő maga méltóságos lassúsággal haladván kitűzött célja, a városligeti gazdasági kiállítás felé, hol most a várt *magas vendég* elfogadására diszástort és gyönyörűen mosolygó kis kertet rögtönöznek. — A lövölde diszes termét is ugyancsak kezdik csinósítani, mert nagy céllövés és táncvigalom lesz ott; a város atyái pedig a *József-szobor* ünnepélyes fölállításán tanácskoznak, melyet szintén a magas vendég jelenlétében akarnának a József-tér közepén rég csonkán álló talajra helyezni. Künn a soroksári uton szintén mozognak; javítják az utat, hogy a lóversenyek színhelyéig minél kisebb adag port kelljen nyelniük, s minél kevesebb zökkenést állanunk ki. — A szabók és pipereárusok dolga is meggyült; nem győzik készíteni a paradicsom-tollas kacér kalapokat, az amazonköntösöket s a hullámzó bál ruhákat, melyeknek rendeltetésük, hogy részint a Rákos homokja tegye őket egy meleg délután tönkre, részint, hogy a margitszigeti regatta-bál áldozataivá legyenek.

E szép sziget, az ábrándozók eszöndes menhelye, e napon (jun. 6-dikán) csupa vidám zaj és örömműnnap piaca lesz. Innen indulnak a versenyző sakk-ágyusok közt le a lánchíd felé. Este itt lesz a tündéri kivilágítás bengáliai fénynyel, a nagy tűzijáték a kastély előtti téren, s végül a táncvigalom két zenekarral, melytől már most se tudnak aludni a testvér városok táncszomjas szépei. Mindenki gyönyörködve várja e napot és estét, és sokan kíváncsian kérdik: milyen lesz? — A felelet bajos. *Kaut* ugyan tökéletesen le tudta írni a nagy westminsteri hidat, a nélkül, hogy valaha Londonban lett volna; de előre leírni egy ünnepélyt, mely csak napok múltán fog végbe menni, ehhez több kell, mint a valót sejtő képzelem, ehhez igazi jövőmondási képesség kellene. Szerencsére *Guloten Eliz* k. a., a bájos alvalató, még mindig a „nemzeti szállodában“ időz, s annyira tud olvasni a csinos fiatal emberek arcáról, hogy mindeniknek meg bírja mondani: „ime, önt egy nő érdekli!“ S miután ily sokra képes, tán a regatta-bált is előre el tudná beszélni mindazoknak, a kik szíves örömmest fizetnek a bizonyos — csalódásért.

Vadnai Károly.

Ujdon s á g o k.

— (A június 6-dikái csolnakversenyt) következő
rendben fogják megtartani:

$\frac{1}{2}$ 5 óraker a gőzhajók elindulása a pesti part-
tól, melyet 3 ágyulövés fog jelezni.

5-kor a nagy versenyre menő hajók indulása, a
csolnakdából.

$\frac{1}{4}$ 6-kor indulása a nagy 100 aranyos díjért
versenyzőknek a gőzhajók között, a szigetig és on-
nét vissza.

$\frac{3}{4}$ 6-kor indulása az 50 aranyos asszonyágok
díjért versenyzőknek a sziget mellől.

6-kor az első két díj kiosztása a nyerteseknek,
a versenybírák hajóján levő emelvényen.

$\frac{1}{4}$ 7-kor Széchenyi-Waldstein díj. Nagy értékű
dizsmű. Indulás a szigettől.

$\frac{1}{2}$ 7-kor Birly-Rosty-díj, 20 db arany, a sziget-
től a gőzösökig.

$\frac{3}{4}$ 7-kor Eggyesített díj, 50 arany, adja a buda-
pesti hajós-egylet és a dunagőzhajózási társulat, a
szigettől a gőzösökig. Versenyezhet minden a ha-
zában készült hajó.

7-kor ezen három díj kiosztása a nyerteseknek.

$\frac{1}{4}$ 8-kor Sandolin-verseny, 1-ső díj 3 arany;
2-dik díj 1 arany; adja a budapesti hajósegylet.

$\frac{1}{2}$ 8-kor. Halász, révész és molnárverseny, 1-ső
díj 15 arany, adja a budapesti hajósegylet; 2-dik díj
a tétösszeg $\frac{2}{3}$ -a; 3-dik díj a tétösszeg $\frac{1}{3}$ -a. La-
pos fenékű hajókon.

$\frac{3}{4}$ 8-kor. Ez utóbbi díjak kiosztása.

Ezután a gőzösök a pesti rakparton kikötnek,
hogy egyrészt azok kiszállhassanak, kik a Margit-
szigeten tartandó ünnepélyen részt venni nem
akarnak; másrészt azokat, kik a szigetre belépti-
jeggyel bírnak, fölvehessék.

8-kor. A nagy gőzösök indulása a szigetre.

$\frac{1}{2}$ 9-kor. Ünnepélyes fogadtatás a szigeten 24
bengaliai tüzzel.

9-kor Nagyszerű tüzjáték: a kastély előtti réten
a híres pyrotechnikus Mayer által. Azután fényes
táncvigalom két zenekarral.

$\frac{1}{2}$ 11-kor indul az első személyszállító nagy gő-
zös Pestre, $\frac{1}{2}$ 2-kor a másik.

* (Deák Ferenc), ünnepelt hazánkia a napokban
egy beteg rokona látogatására Tolnamegyébe rán-
dult ki, de m. hó 30-án már visszaérkezett a fő-
városba.

* (Nagyszerű adomány.) Magyarország herceg-
primása, Scitovszky J. ő eminentiája a Nagy-Szom-
batban létező érseki főgymnázium örökítésére két-
százer forintot adományozott, s ezt az esztergami
káptalan kezeibe le is tevő.

* (Az akadémiai palota) ünnepélyes megnyitá-
sát a közelebbi gyűlésben csakugyan nov. 3-ára
tették, mint az akademiának a nagy Széchenyi
általi megalapítása 30-ik évfordulójára. Ez alka-
lomra emlékérmeket is veretnek, egyik oldalán a
palota rajzával, a másikon fölirattal.

* (A magyar írók segélyegylete) ez év első né-
gyedében 1406 ft 65 krt adott ki segélyezésre, s
az egylet tőkéje ez idő alatt, öt alapítvány folytán
1060 fittal gyarapodott.

* (A képzőművészeti társulat) tagjainak száma
örvendetesen szaporodik; tavaly csak 540 volt, az
idén már 847. A műcsarnokban egy év alatt 110
hazai mű volt kiállítva. Az alapítványok, vagyis a
társulati törzsvagy, on összege 18,700 fto képvisel.
Művészek özvegyeinek segélyezésére 600 fto for-
dítanak.

* (A magyar gőzhajótárság) igazgató-választ-
mánya közhírré teszi, hogy a részvények 15 szá-
zaléka, vagyis minden részvény után 30 ft, július
1-ig Szathmári Károlyhoz (Pest, szénatér 5. szám)
bérmentve beküldendő. A második részlet október
1-re lesz befizetendő.

— (Dr. Navratil Imre), fővárosi orvosaink egyik
keresettebbje, ezentul szegény betegeket rendesen
minden csütörtökön d. u. 3—4-ig díjtalanul gége-
tükröz, szervitatér, 7-dik sz., első elmeleti lakásán.

* (A városligeti tó kiásatására) a pestvárosi ta-
nás 10,000 fto szavazott meg.

* (Egy lemergi péknél) a rendőrség kenyérbe
sütött pisztolyokat fedezett föl.

* (Hodoson) Temes megyében iszonyu kettős
gyilkosság történt. V... ottani lakos vejét, a hely-
ség jegyzőjét, nem tudni mi okból, midőn szobá-
jába lépett, orozva meglötte, s azután magát lötte
agyon. A jegyzőnek neje s két kis gyermeke ma-
radt hátra.

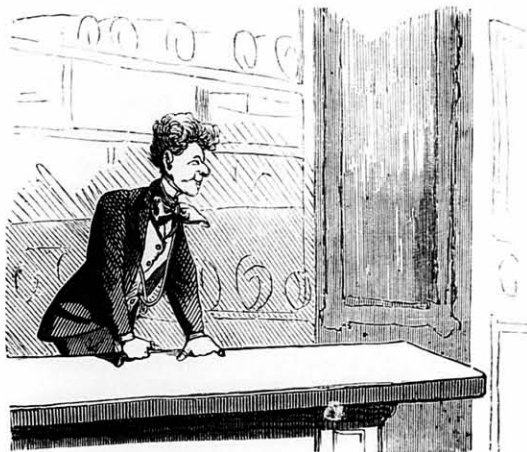
A nemz. muzeum t. igazgatójához.

Mínthogy a Buda városa által kitűzött pályá-
zatra a versenyző értekezéseknek beküldési határ-
ideje május 15-dikén lejárt, s mínthogy ez érteke-
zéseknek t. Kubinyi Ágoston múzeumi igazgató
urhoz kellett beküldetniök, kinek tisztviselői az
átvett munkákról térítvényt nem adtak; azért a
pályázók megnyugtatóul ezennel fölkérem a t.
igazgató urat, sziveskedjék a pályázó munkák
cím-sorozatát s azok jeligéit hirlapok útján közzé-
tenni, miként ez pályázatoknál szokás. — Pest
jun. 2-dikán, 1865.

Egy pályamunka átadója.

A rőfös kereskedősegéd.

— Rajzolta *Jankó János.* —

A mint a vevőt várja.

Mikor jön a vevő.

A mint a kelmét dícséri.

Ha a látogató vásárol.

S ha nem vásárol.

Mikor nincs dolga.